

Тарас АНДРУСЕВИЧ

SYNDESMOS: ЗВ'ЯЗОК ЄДНАННЯ

Невдовзі після позитивного досвіду започаткування Женевських Міжнародних Зустрічей (1946) неподалік від Женеви, у швейцарському містечку Боссе (Bossey) у 1949 році бере початок аналогічна плідна ініціатива: Syndesmos. Так виникає міжнародна асоціація православної молоді, яка сьогодні об'єднує 126 осередків у 42 країнах планети. Дух і назву Синдесмоса розкривають слова із послання ап. Павла: “Ради Господа, благаю вас поводитися гідно звання, до якого ви покликані, з усякою смиренномудрістю і лагідністю, з довготерпінням, підтримуючи один одного любов'ю, прагнучи зберігати єдність духу в союзі (sundesmos – syndesmos) миру...” (Ефес. 4, 1-3).

Виклик, на який відповідає Синдесмос, сформулював один із його засновників Георгій Ходра ще у 1947 році: “Провінціалізм, перекручення принципу автокефалії, відмінність у мовах і расах, конфлікти між Церквами і юрисдикціями є виразками (карами) Православного світу. Філетизм стає практичною єрессю. Церква постійно зростається з державою, з нацією, з расою. Церква не може виконувати свою місію на землі допоки не утверджена правдива єдність православних. Тільки коли Православ'я єдине, воно може свідчити свою віру перед світом інших конфесій. Ми повинні віддано боротися з недобрими речами, від яких страждає Вселенське Православ'я”.

На конференціях християнської молоді з усього світу (45 представників зібралось в 1947 році в Осло) учасники обговорювали ідею створення координаційного центру молодіжних рухів. Цю тему розвинули в Амстердамі 1948 року. Прот. Олександр Шмеман, як віце-президент Молодіжного відділу ВРЦ, зафіксував пропозиції учасників: “Конференція міжнародної молоді повинна відбутися у січні 1949 року в Боссе. Відповідальність вирішено покласти на православних членів молодіжного комітету ВРЦ: прот. О. Шмемана (Париж), Н. Ніссіотіса (Греція, Женева) і Г. Ходра (Сирія, Франція). Теми: а) Православне богослов'я; б) міжконфесійний рух; в) молодіжна робота”. Бюджет цього заходу був дуже скромним: 1270 швейцарських франків. Але потреба об'єднати молодіжні рухи помісних Православних Церков у безпосередній спільній роботі назріла велика.

“Що ми, православні, робимо, аби подолати нашу неміч, нашу хворобу, а саме – нашу байдужість одне до одного, однієї Православної Церкви до іншої? Коли ми подорожуємо до зарубіжних країн – чи щиро бажаємо зустріти православних людей з іншої Церкви? Чи гадаємо собі, що, оскільки ми вже об’єднані одним віросповіданням, немає значення, чи зустрінемося одне з одним? Так, поволі ми приходимо до дивної ситуації: кожна Православна Церква у своєму суспільстві краще розуміє спільноти інших віросповідань, аніж окремі Православні Церкви! Не лише це, але й різні політичні впливи нашаровуються на взаємини і створюють між православними людьми ситуацію недовіри, яка, безперечно, стає втратою нашої спільної віри. В Інституті Боссе, який гостинно прийняв нас, ми жили п’ять днів у суто православній атмосфері і маленька капличка бриніла в ці дні грецькими і слов’янськими піснеспівами. Звісно ж, це зібрання було неофіційним, але, напевно ж, це був добрий старт, бадьорий перший крок у невідоме завтра. Після кожного міжнародного зібрання ми звикли мріяти про майбутнє. Цього разу не будемо висловлювати своїх мрій. Краще дозволимо дійсності майбутнього говорити самій за себе.” – Такими словами 25-річний Нікос Ніссіотіс півстоліття тому змалював цю зустріч у Боссе, на якій ґрунтується Всесвітнє молодіжне братство “Синдесмос”. Серед засновників: прот. Василій Зеньковський (1918 року очолював комітет у справах релігії та культури в уряді гетьмана Скоропадського), прот. Олександр Шмеман, прот. Іоан Меєндорф – майбутні ректори семінарії Святого Володимира (ПЦ США), майбутній митрополит Сіліврії Еміліанос Тімадес, Георгій Ходр (тепер митрополит гір Ліванських), архімандрит Мелетій (православний митрополит усієї Франції), Нікос Ніссіотіс – майбутній директор міжконфесійного інституту в Боссе, а також Петро Струве з Тетяною Лебедевою, Лев Зандер, Іоаніс Лапас, Велізар Гаїч.

Прот. Олександр Шмеман із братчиками Синдесмоса розгорнув широку діяльність задля того, щоб між православними спільнотами різних народів не було всіляких дріб’язкових непорозумінь. 1949 року він пише: “Проблема єдності Православ’я між різними юрисдикціями у США найгостріше відчувається молодими християнами, які не зв’язують себе вузьконаціональними пережитками. – “Чи буде колись одна єдина Православна Церква в Америці?” – запитують мене молоді”. Як бачимо, питання стоїть гостро: чи зможемо ми зберегти спільне Передання, як живе життя Духа Святого в Церкві, не зважаючи на багатоголосе розмаїття місцевих “передань” та звичаїв помісних

Православних Церков? Згодом о. Олександр напише: “На Великдень 1951-го ми організували святкування Дня православної єдності. У кафедральному храмі в Парижі молилися і працювали молодіжні православні групи з Греції, Грузії, Росії та Франції. Сподіваємося, що після заснування товариством ACER французькомовного журналу SOP ми зможемо поширити наш досвід на Грецію та Сирію”. А в 1954 році перший президент Синдесмоса прот. Іоан Меєндорф на першій Асамблеї Братства запропонує молоді усіх Православних Церков святкувати День православної єдності в Неділю Православ'я. Синдесмос у ті післявоєнні роки надихав молодь діяти в передчутті випробувань інформаційної ери, з якими зустрілися ми на порозі третього тисячоліття.

У 1953–54 роках самостійні гілки Синдесмоса були засновані в Німеччині та Великобританії. Із 1956 до 1964 року секретаріат Синдесмоса перебував у Афінах. Прот. Іоан Меєндорф був президентом, а його помічником – Євфимій Стілос (сьогодні – єпископ-помічник архієпископа Христодулоса Афінського і всієї Греції). Протягом цих восьми років Синдесмос виріс чисельно, залучивши до роботи молодіжні спільноти з Далекого Сходу, Африки й Латинської Америки. Братства тримали між собою зв'язок завдяки “Інформаційному бюлетеню” та “Огляду Синдесмоса”, а головне – православного молитвослова, виданого різними мовами. Розуміємо, що саме в такій атмосфері творчі доробки майбутніх діячів та мислителів починали втілюватися в життя. На загальних зборах у Фесалоніках 1958 року прот. Іоан Меєндорф констатує: “Місія є наслідком єдності. Коротше кажучи, Правда є лише одна. Тому ми маємо об'єднуватися у вірі цієї Правди. Тож, якщо є одна Правда, ми мусимо дозволити іншим пізнати її, а не ховати за своїми егоїстичними негараздами... Православ'я завжди несло свою місію так, як воно свідчить її сьогодні... І в тому наш шанс послужити Церкві. Усі добрі ініціативи, пам'ятаймо це, належать Церкві, вони народжуються в ній; саме тому зараз ми є одним тілом, проголошенням одного духу єдності – і саме це є джерелом місії. Ми не маємо права втратити цю можливість, ми повинні просто реалізувати її. У кожній своїй суспільній місії Церква потребує матеріальної підтримки, але основне – відданих людей. Хіба ж ми тут не для того, щоб відповісти на цю потребу, браття?...”

Загальне зібрання сприйняло ці заклики – того ж року місійний комітет Синдесмоса на чолі із секретарем Анастасіосом Яннулатосом (згодом віце-президент Синдесмоса, а сьогодні – архієпископ усієї

Албанії) активно задіяв молодіжні ресурси для видавничої справи. 1959 року вийшли два місійні часописи грецькою та англійською мовами.

1961 року на загальних зборах у Бейруті духівником був святійший Ігнатій, патріарх Антіохійський, а упродовж 1964–77 років секретаріат Синдесмоса мав свою резиденцію в Бейруті. На той час президентом був Альберт Лагам. Якраз тоді для сотень і тисяч молодих небайдужих дослідників і діячів великою радістю явилось порозуміння між громадами в діаспорі, заради якого працювали молоді богослови і священники на чолі з прот. Олександром Шмеманом: у грудні 1967 року після паломництва до Святої Землі (яке здійснював свящ. Лев Жиле) православні учасники міжнародної консультативної зустрічі констатували, що Церкви в діаспорі плідно співпрацюють. Духовні Академії Московська і Ленінградська стали членами Синдесмоса в 1971 році. Після цього багато духовних шкіл приєдналося до міжнародного молодіжного руху. Окремі зустрічі для представників духовних шкіл були організовані Синдесмосом у Нью-Йорку (1982), Ленінграді (1986), Супраслі, Польщі (1989), Константинополі (1994), Белграді (1997), Санкт-Петербурзі (1998) та Ужгороді (2000).

Неабиякі можливості взаємообміну культурно-освітніми проектами з'явилися у тих, хто вимолвив і виборов це нелегке право бути разом. Для кожного із православних викладачів з'явилася щедра можливість духовного збагачення й засвоєння кращого досвіду роботи. Тут і матеріальні, і соціальні проблеми, і суто психологічні, й культурологічні... Адже найважче – працювати спільно, громадою, коли кожен є неповторною особистістю, із своїм творчим баченням і неповторним внутрішнім світом. Тому молитва і спільне діяння стали невичерпним потенціалом для нових добрих справ Синдесмоса, серед яких – тижневі роботи в лісах на святій горі Афон, табори на Криті, Кіпрі. Там десятки молодих пошуковців практично прилучалися до того, чим жили такі святителі як Амвросій Медіоланський, Климентій Римський, Григорій Палама, Іоан Златоуст. А згодом, після зустрічей в Естонії, Польщі, Румунії, Словаччині, Росії настав час України.

УПЦ вперше приймала представників Синдесмоса в Києві 1995 року. А найпліднішими, за свідченням віце-президента Синдесмоса і безпосереднього організатора поїздок прот. Іоана Матусяка (Польща), стали семінари у Львові (1997–98). Завдяки енергійній підтримці молодих українців на чолі з архієпископом Львівським і Галицьким Августином учасники (з Варшави, Отави, Братіслави, Парижа, Мінська, Новгород, Москви, Херсона, Києва, Дніпропетровська,

Ужгорода та інших міст) спільно діяли для впровадження світового досвіду в Україні.

Делегати з Києва, Львова й Дніпропетровська відзначали, що Синдесмос допоможе молоді зрозуміти шлях до єдності українського православ'я. Учасники згадували влучний вислів прот. Іоана Меєндорфа: "Новий Заповіт змінив релігію нації на релігію особи – Ісуса Христа – через Якого і в Якому всі народи, всі нації знаходять сенс свого існування, отримують одкровення грядущого у Воскресінні Бога". Настає розуміння того, що не можна рятувати Церкву від єресей і розколів гучними мітингами та скандуваннями, галасливими статтями у пресі й на телебаченні – варто лише приборкати свої особисті амбіції, подолати своє злочинне невігластво і, як учать святі отці, брати свого хреста та й рости "від сили в силу, в міру зростання Христового".

"Нас мало, але ми є... А заповідь у нас одна – любити". Таким був лейтмотив міжнародного православного Синдесмос-семінару Ужгород-2000, кошти на проведення якого було пожертвовано фондом Альберта Лагама.

Дві закарпатські єпархії вітали нових представників Синдесмоса. Під покровом Хрестовоздвиженської єрамади в Ужгороді юнаки і дівчата разом із молодими священиками працювали над темами для педагогічних, соціальних молодіжних проєктів християн у суспільстві. Живе спілкування довело, що й у нас, в Українській Православній Церкві може бути міцний міжнародний міст для співпраці з молодими послухниками інших помісних Православних Церков. А всеукраїнське братство "Спілка православної молоді України" в ім'я преподобного Нестора Літописця, отримавши цього року офіційну реєстрацію, втілює сподівання молодіжних осередків, які з 1997 року підтримують ініціативи міжнародної співпраці. "Для багатьох, – діляться молоді учасники круглого столу із соціальної роботи віруючих, – оці наші спроби відродити молодіжний рух в епіцентрі економічної кризи України – суцільне юродство... Молоді інженери, будівельники, вчителі, науковці усіх напрямків емігрують через безробіття. Підлітків у містах і селах шматують віруси споживацтва, макдональдизації та псевдо-європейської розбещеності... Але хай собі сміються, навіть у сучасному хаосі таке юродство буде подолане". Скрутна сьогоднішня ситуація не зводить нанівець наших старань, адже християнин не відвертається, не ігнорує проблем суспільства. Він просто каже словами при. Ісаака Сиріна: "Немає вже купи проблем. Є лише жменька пристрастей". Бо всі проблеми суспільства

закумуляовані у хворобах кожної конкретної особистості. Про це на багатьох зустрічах Синдесмоса в різних регіонах планети чудово говорить визнаний молодіжним рухом духовний авторитет із Великобританії владика Калліст (Уер). А серед мостів міжнародного молодіжного спілкування вже намітилися такі магістралі:

<http://syndesmos.cjb.net/>; www.syndesmos.org; <http://republika.pl/alikw/>; <http://vik.null.ru>; <http://www.oca.org./pages/youth/>; www.compclub.lviv.ua/orthodox/; www.is.svitonline.com/diakon; <http://wwwh.nsys.by:8101/bpbtvm>; <http://www.metropolit-anthony.orc.ru/>.